

EDITORIAL

S'acaba un infaust 2020

Se nos acaba un any que quedarà marcat en l'història com una sacsada a l'Humanitat. Una **pandèmia**, produïda per un virus tan minúscul com nociu, ha generat unes conseqüències terribles per a la salut de les persones, per a la vida social i també per a l'economia i el desenvolupament en general. Una **crisi** que de nou ha vingut a agrandar la fissura que separa el món des desenvolupat de les societats més desfavorides, les classe més acomodades i ben situades d'aquelles que depenen de jornals indignes, i que ha donat lloc a una pèrdua massiva d'empreses i llocs de treball.

Esta situació ha fet que governs i mandatàries hagen hagut de **restringir drets**, recórrer a ordres de confinament i unes altres mesures que en els països democràtics eren impensables fa a penes un any; com també ha posat de manifest que els sistemes sanitaris no estaven tan preparats com es pensava o nos diem. Un raig d'esperança es besllumena en l'anunci de vacunes que podran ser un fre per ad este virus i minimitzar els seus nefasts efectes.

Davant situacions tan extremes, la **maquinària política** no ha parat i, a banda de no estar en molts casos a l'altura de les circumstàncies, els nostres polítics han considerat que esta crisi sanitària i econòmica era un bon moment per a procedir a pujar-se els sous. Mentrimentres, el govern central aprofita per a aprovar uns **presuposts generals** de l'Estat en el recolzament de grups naixcuts del terror, per a supeditar estos contes a exigències que es tradueixen en privilegis a diferents parts de l'Estat en detriment d'unes altres, a avindre's a exigències de grups polítics que, sent minories, conseguixen obtindre un desproporcionat poder de decisió, i un llarc etc. Estem assistint a una gestió nefasta de l'immigració o al desenvolupament i aprovació de propostes que passen a ser lleis, no ja sense cap negociació, sino ni tan sols consulta en els agents i col·lectius socials implicats, com es el cas de la nova llei d'educació (la LOMLOE o **Ilei Celaá**). Tot açò ben adobat per la maquinària propagandista en que s'han convertit els mitjans de comunicació, inclús els que deuriem ser mes neutrals i que paguem entre tots.

Com sempre, d'eixe pastís que son els presuposts generals de l'Estat no sabem ben bé la part que nos tocarà als valencians, lo que si es ben cert que la solució a la **infrafinançació** valenciana era un debat permanent quan manaven uns altres, pero ara, com governen en **Madrid** els seus, les urgències han desaparegut. Pero no passa res, tot va bé. El mateix **Sr. Puig** ha tingut enguany temps de sobra per a enrecordar-se de **Santa Cecília** i fer un bonic vídeo de propaganda (per a la santa, com a

patrona de la música, i per a sí mateix, que ha posat la veu; que no peguen puntada sense fill) per a dir lo que tots sabem: que **València** es música; lo que no sabem es quina tocata tocaran si la seua política cultural segueix il·lustrant l'identitat valenciana i sucumbint a les directrius dels seus amics del nord de l'Ebre.

No fa res (17 de novembre) el diputat que te **Compromís**, u dels socis de govern –bo, del partit que cogovernava aci en València junt al **PSOE** i al qual el senyor Puig li deu la presidència–, molt emocionat ell, pujà a l'estrat del **Congrés** per a defensar les altres llengües de l'Estat que no son la castellana reprovant una intervenció anterior de **VOX**. Aludi a varies llengües i ne silencià mes, pero fon notori que no mencionara el català ¿oblit imperdonable o estratègia mesurada? Sí, el senyor **Baldoví** tot ell emocionat nos parlà de sa mare, suecana de tota la vida, que li transmete no només la llengua, sino també “eixos sentiments ancestrals”, uns sentiments d'una valenciana de **La Ribera**. “**Hipocresia**”, axina es diu en els pobles d'esta comarca a predicar una cosa i fer-ne una altra. Ya volguerem molts valencians, senyor Baldoví, no ser senyalats per la secta a la que veste i els seus donen suport, eixa que ha de dir a un valencià, de **llengua materna valenciana**, com ha de parlar, i al que se li denega entrar “en el cor dels elegits” per expressar-se en la seua llengua materna. Igual que veste diu: “no pogue **Franco**”, nosatres afegim: tampoc podran els seus **censors pancatalanistes**. Per cert, que les joventuts del seu “Compromís”, en eixe autòdium en el que viuen instal·lats, no tardaren gens en criticar al ministre de cultura, **José M. Rodríguez Uribes**, perque feu al·lusió en un tuit a les llengües reconegudes en els diferents estatuts d'autonomia vigents; al senador **Mulet** –designat per les **Corts Valencianes** (no elegit)–, tan defensor de la llengua lleonesa (març de 2018) com **negacionista** de la valenciana, li faltà el temps per a presentar una pregunta en el **Senat** al respecte en la que acusava al ministre d'haver comés “¿...una barbaridad, más teniendo en cuenta es el titular de Cultura?” Per cert, la versió que ha circulat estava en “perfecto castellano”, i això que en eixa camara s'admeten les altres llengües de l'Estat. Res que dir, mes que estar al costat del ministre per haver seguit respectuos en la legislació vigent (que ja es pena haver de felicitar-lo per fer lo que hauria de ser perfectament natural), i quí sap si sensible en els sentiments –encara majoritaris del poble valencià.

Esperem que 2021 almenys nos porte la **vacuna** per al **Covid-19** perque, lamentablement, tant de **desproposit polític** i tanta **anti-valenciania** no se curen en una vacuna.



LA CITA

En política, l'estúpida no es una desventaja.

Napoleo

SUMARI

- 1
- EDITORIAL: **S'ACABA UN INFAUST 2020**
- 2
- OPINIO: **PASSES PER A SUPERAR L'ACTUAL CRISI INTERNA**
- PATRIMONI VALENCIÀ: **EL RESTAURACIÓ DE SANT JORDI DEL CENTENAR DE LA PLOMA**
- 3
- JOCS TRADICIONALS (LXIV): **QUE CORREGA LA NYEPLA**
- LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
- RESENYA BIBLIOGRÀFICA: **LA RESTAURACIÓ DE LA PERSONALITAT VALENCIANA PER FRANCESC MARTÍNEZ I MARTÍNEZ**
- CALENDARI 2021
- 4
- PASSATEMPS
- RONDALLA: **EL PAÏSAGISTE**

ACLARIMENT

Esta publicació està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que es una obra col·lectiva, l'encarregat de la redacció final de cada article te llibertat per a fer-ho en la normativa d'accentuació de la seua preferència. Este tema es motiu de debat, pero no de divisió, entre nosatres.

AVIS

S'acaba per fi este 2020 en el que, a pesar de la pandèmia, no hem deixat de fer estos avisos en els que els demanem que facen fotocopies d'est exemplar per a repartir entre amics i coneguts. En la de coses que ha acabat la pandèmia i en açò no ha pogut. ¡Ya es mala sort, home!

Passes per a superar l'actual cisma intern

Per un nou consens que enfortisca el valencianisme del s. XXI

La mes gran debilitat interna que te actualment el valencianisme es el cisma existent que, visualment, es manifesta en l'adopció de dos sistemes d'accentuació distints des de 2003. No es tingue, ni des de llavors s'ha tingut, voluntat de dialectec per arribar a un ample consens, com al que s'arribà dos dècades abans, en 1981, en la firma de les Normes d'El Puig.

Quan mes dividits estem, mes debils som. Hem arribat al punt inclus d'obviar-nos mutuament, de censurar-nos, de rebujar, estigmatitzar i no llegir lo que escriu cada una de les parts de l'actual cisma (i ya portem 17 anys). Pareix que s'ha optat per no reconeixer que existix esta divisió interna i deixar que correga el temps... sense pegar cap passa en la seua resolució confiant en que el temps fara que, d'alguna manera, l'atra part acabarà entrant en rao, o s'agotarà i abandonarà la seua postura. Pero el pas dels anys no ha fet mes que anar consolidant dos bandos autònoms, independents i endogàmics... ¿No ha arribat ya el moment d'aplegar a un consens pel be del valencianisme?

El primer pas podria consistir en que la RACV reconeguera "realment" els dos sistemes d'accentuació actualment vius i en producció lliteraria. Aixina es respectaria la llibertat individual de cada u, sense que suponguera cap motiu de discriminació el sistema d'accentuació utilitzat.

El segon pas podria ser conseguir un pacte de concòrdia, estendre a totes les entitats valencianistes el message de que no estigmatizaren ni rebujaren cap treball narratiu, poetic o d'investigació que es presente a concurs o certamen lliterari en qualsevol dels dos sistemes d'accentuació.



ACTE DE LA FIRMA DE LES NORMES D'EL PUIG, 1981

Un tercer pas, que ya ha segut proposat en mes d'una ocasió, seria que la RACV organisara un congrés de la llengua valenciana a on debatere sense prejuïns en la finalitat principal de consensuar la resolució del conflicte. L'any proxim se'n complixen quaranta des de l'últim ample consens, la firma davant notari, de forma individual i colectiva, de les normes en el Monasteri d'El Puig. Seria la millor forma de commemorar l'efemerides.

Es tracta de pegar passes a on no hi haja ni guanyadors ni perdedors. Indubtablement guanyaria el valencianisme.

Joan B. Sancho

El Retaule de Sant Jordi del Centenar de la Ploma

La restauració de la predela del **Retaule de Sant Jordi del Centenar de la Ploma**, que pertanyia a la desapareguda iglesia de la companyia del Centenar de la Ploma, dedicada ad este sant, ha posat d'actualitat este monument pictoric del segle XV atribuït a **Marçal de Sax** i **Miquel Alcañiç** (o Alcañis), en el que col·laboraren uns altres pintors.

El retaule es conserva en el **Victoria and Albert Museum de Londres** a on ana a parar al cap d'algunes vicissituds. En acabant del desmantellament de la casa de la **Confraria de St. Jordi** i de l'iglesia (que depenia de la parroquia de **Sant Andreu**), emplaçades en l'espai que ocupa actualment el **Teatre Principal de Valencia ciutat**, la

primera notícia certa que tenim del retaule es que se troba en **Paris**, desmuntat, en la casa d'un marchand d'art i antiguetats, **Mr. Bauer**. De cóm arribà allí se tenen ben poques notícies; podria ser a conseqüència de la guerra del frances, potser. Lo cert es que en 1864 ixque a subasta.

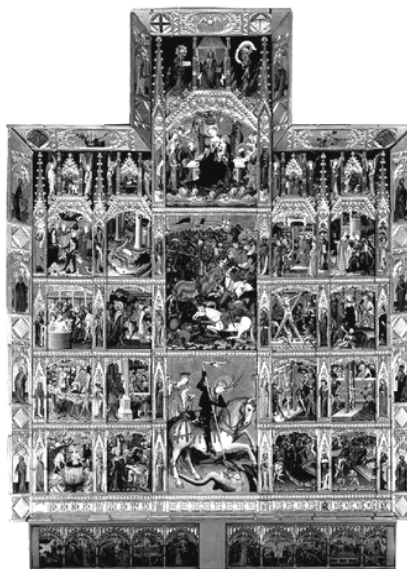
Fon adquirit pel llavors **South Kensington Museum** de Londres (ara **Victoria and Albert Museum**), encarregant-se de les gestions el seu director, **Henri Cole**, que pagà un montant de 800 lliures, lo qual suponia tot un dineral per a l'epoca. Actualment està exposat en la sala 48A "The Raphael Cartoons", dependència que alberga els cartons per a tapiçes que pintà **Rafael Sanzio**, per encarrec del papa **Leo X**, per a la **Capella Sixtina**.

El retaule constituïx una mostra extraordinària i es referent de la pintura gotica valenciana. El conjunt te unes dimensions de 6,60 x 5,50 m i el conformen cinc carrers (divisions verticals), sent el central mes ample; en la part de baix està representat sant Jordi, que apareix a cavall, lluitant

contra el drago, mentres es observat per una dama —una princesa—; damunt d'esta image es troba la famosa representació de la **batalla d'El Puig** (1237), en la que destaca la figura del rei **Jaume I**; estes dos taules son les mes grans i els motius centrals del conjunt. Com a remat i dalt d'elles, una imatge de la coronació de la **Mare de Deu** i, damunt, dominant tota la composició, **Crist** sentat en majestat. En els carrers laterals, dos per cada costat, se situen setze escenes que fan al·lusió a la llegenda de sant Jordi, coronada cada una d'estes quatre parts per la figura d'un evangelista. En els espais entre els carrers estan plasmats els profetes (un total

de 24), mentres que en el guardapols (alero que volta el retaule) estan els apostols, entre cadascu dels quals es representen els emblemes de la confraria: la creu de sant Jordi i la balles-ta flanquejant la figura del **Esperit Sant**.

En la **predela** (part inferior, que forma com una base), que es l'element del retaule que s'expon per uns mesos en Valencia, se representen deu escenes de la **Passio de Crist**, a falta de una peça central desapareguda. Esta era l'única part no restaurada del conjunt. Un conveni firmat pel museu que l'alberga i el **Institut Valencià de Conservació, Restauració i Innovació (IVCR+i)**, per a que fora restaurada aci en Valencia, ha permes que retornara a la seua ciutat d'orige (abril de 2019). Ara, finalizada la seua restauració, s'ha exposat al public en el **Museu de Belles Arts** (del 19 de novembre d'enguany al 31 de giner de 2021). El IVCR+i ha pogut realisar tot un estudi multidisciplinar sobre l'història de l'objecte, l'estil i els materials, lo que ha implicat a historiadors, restauradors i especialistes en art.



RETAULE DE SANT JORDI SANCER



PREDELA

Que correga la nyespla

Se fa el repartiment entre els qui juguen: u es l'amo i n'hi ha un atre que paga.

Per eixemple, conten trenta jugadors, l'amo es el numero set i el qui paga el tretze. Este es posa agenollat recolzant les mans en les cames. Tots els demes, al seu entorn, juntets. L'amo diu: "¡Que correga la nyespla!", i els demes van pegant-li palmades a l'esquena.

L'amo diu: "¡Mes nyespla!", i continuen pegant palmades a qui paga que, quan li pareix que va a pillar ad algu desprevingut, diu: "¡Alce el braç!", alçant la ma i deixant-la en alt, senyal per a que tots paren de pegar. Si algu reacciona tart i incomplix l'orde pegant una nyespla a destemps, sera qui pagarà ara substituint a qui estava agenollat. Precisava, puix, d'estar atents ad esta orde.

En ocasions, l'intensitat del joc la donava l'amo al variar la velocitat a la que donava l'orde: si pronunciava espai "Meeees nyeeeespla", s'havia de pegar mes espai i flux, i, si pronunciava rapit, en mes força.

Era un joc dur perque alguns dels jugadors pegaven la nyespla en ganes, motiu pel qual se reservava nomes per als chics.



JOCS ICARS. D'IGNACI PINAZO

RESENYA BIBLIOGRAFICA

Rogle Constanti Llombart

La restauracio de la personalitat valenciana per Francesc Martínez i Martínez

Mosseguello. Castello, 2020. (77 pàgines)



En les ultimes edicions que l'associacio ha posat a l'abast del public s'ha proposat donar a conèixer i difondre documents que tingueren la seua importància en el moment en que se gestaren, pero que no han perdut vigència i son testimoni de la valencianitat dels seus continguts i autors. En esta edicio se transcriu la conferencia, inedita, que l'ilustre altea **Francesc Martínez i Martínez** pronuncià en el cicle que la **Diputació de València** organisà, entre desembre de 1918 i gener de 1919, baix el titol generic "Por la Autonomía". L'orgue provincial i l'Ajuntament del **Cap i Casal** encapçalaven en esta iniciativa i donaven resposta a les aspiracions per a conseguir un estatus autonomic, a l'hora que tantejaven a la societat just en un moment d'efervescencia regionalista: s'acabava de publicar la **Declaració Valencianista** (1918) i acabava de naixer el partit **Unio Valencianista Regional** en un important pes d'una joventut, notablement ben preparada, que el convertien en la veu politica del valencianisme, de lo qual el lector trobarà informacio en una breu contextualisacio que inclou l'obra.

L'erudit conferenciant disertà en aquell cicle sobre l'idioma, la seua autoctonia i el dret a la cooficialitat de les llengües valenciana i castellana; sobre l'ensenyança i de la necessitat d'incorporar la llengua valenciana al proces formatiu; parlà dels funcionaris que han d'atendre a la ciutadania valenciana i de legislacio, sense deixar de banda temes com les infraestructures i, per supost, el dret a l'autonomia, la qual sollicitava fervorosament puix entenia que havia de ser la via per a "la restauracio de la personalitat valenciana".

En esta edicio s'ha volgut tambe rendir homenage al personage. De Martínez ben poc s'enrecorden les institucions oficials, pero es un home que deixà ben assentades les bases per a l'estudi sistematic i científic del folclore, de les costums i tradicions valencianes; es un valencià a qui li devem una de les colleccions cervantines mes importants que existixen i un enamorat de la llengua i cultura valencianes, defensor a ultrança de l'identitat valenciana. Una biografia sobre la seua figura ilustra la part personal de l'autor del text transcrit.

ACTIVITATS CULTURALS DECEMBRE DE 2020

Trobarà mes informacio dirigint-se a les respectives associacions:

GAV (Grup d'Accio Valencianista)
C/ Julià Peña, 3. 46018 València C.
www.gav-valencianistes.com

Rogle

Vore quadro a banda en esta pagina.

11 Dec (div) 19:30 h. Seu del GAV.

PRESENTACIO DE LLIBRE: Paco Tarazona i Agustí Zacarés: *Els misteris de la casa del mege*.

L'assistencia sera concertada.

+Info: **GAV**

18 Dec (divendres) 19:30 h. Cerveseria Cruz del Sur Shambala, c/ Campoamor, 57. València C.

PRESENTACIO DE LLIBRES:

Vicent Blasco Ibáñez: *Quatre contes i un poema en llengua valenciana* (Del qual se feu resenya en el numero 169 de *Rogle*.)

Rogle Constanti Llombart (obra colectiva): *La restauracio de la personalitat valenciana per Francesc Martínez i Martínez* (Resenyat en esta mateixa pagina.)

L'assistencia sera concertada

+Info: **Rogle**



CALENDARI 2021

Dins de la dinamica de colaboracio en unes atres associacions valencianistes, enguany el **Rogle Constanti Llombart**, junt en **El Piló**, **Roc Chabàs-La Marina** i el **Colectiu Lluís Fullana**, a iniciativa de **Convencio Valencianista**, hem decidit editar un calendari de paret per a 2021.

Cada mes s'han destacat algunes dates rellevants en l'història de València o per al valencianisme. Van acompanyades de chicotetes explicacions i d'imagens alusives.

Per a fer-se en ell, pot dirigir-se a qualsevol de les associacions citades.



MES DE GINER

COLABORA EN EL ROGLE

Donar difusio ad esta publicacio es la millor forma de colaborar en nosatres. Tambe pots fer-te **soci** (36 € a l'any) o **colaborador** (12 € a l'any), i t'enviarém a casa tots els numeros que es publiquen durant l'any.

Si tens voluntat de fer alguna puntual aportacio economica, tambe te quedariem molt agraits. El nostre numero de conte, en **Caixa Popular**, es:

ES52 3159 0018 1926 1586 4721

Rogle en Internet

Facebook: **Rogle Constanti Llombart**

Twitter: **@rogleconstanti**

Tots els eixemplars editats fins ara estan en:

www.rogleconstantillombart.com

www.pjvalencianista.org

| | | | |
|---|--|--|---|
| Resol l'acrostic del costat a partir de les definicions. La solucio a peu de pagina. | 1. Paraula utilitzada per a saludar ad algu o despedir-se d'ell. 2. Insecte de color negre rogenc, en les ales protegides per unes plaques dures nomenades elitros. Es molt caracteristic el so que fan els mascles fregant les ales en les nits d'estiu. 3. Microbiolec especializat en l'estudi dels virus. 4. Careta o caraceta que cobrix el nas i la boca per a protegir-se, o protegir al que està al costat, de possibles agents patogens o toxics. 5. Malaltia contagiosa d'orige viric, comuna en els mesos d'hivern, caracterisada per febra alta, malestar general i problemes respiratoris. 6. Persona que parla malament d'uns atres, a vegades per a indispondre a tercers en contra d'algu. 7. Eufemisme que s'utilisa generalment en plural i com a exclamacio, en substitucio de la paraula dimoni. 8. Persona que te per ofici la fabricacio i reparacio d'objectes de ferro com panys, claus, candats reixes, etc. 9. Utensili que s'utilisa en les iglesies per a fer aspersions en aigua beneida. Consistix en un manec de fusta o metal que du en l'extrem uns filaments o una boleta buida foradada, dins de la qual hi ha una esponja que al sucuar-se en l'aigua permet esguitar persones, animals, coses o espais per a ser beneits. 10. Accio contraria a la legalitat que perjudica a una o mes persones per a obtindre un benefici economic. Engany, estafa. | 1. — — — — — 2. — — — — — 3. — — — — — 4. — — — — — <u>Q</u> — — — — — 5. — — — — — 6. — — — — — 7. — — — — — 8. — — — — — 9. — — — — — 10. — — — — — | 1. — — — — — 2. — — — — — 3. — — — — — 4. — — — — — 5. — — — — — 6. — — — — — 7. — — — — — 8. — — — — — 9. — — — — — 10. — — — — — |
| | PARAULES VERTICALS 1. Fer la collita del raïm. 2. Agarrar alguna cosa de manera precipitada i en violencia. | 1. — — — — — 2. — — — — — 3. — — — — — 4. — — — — — 5. — — — — — 6. — — — — — 7. — — — — — 8. — — — — — 9. — — — — — 10. — — — — — | 1. — — — — — 2. — — — — — 3. — — — — — 4. — — — — — 5. — — — — — 6. — — — — — 7. — — — — — 8. — — — — — 9. — — — — — 10. — — — — — |

RONDALLA

J.P.B.

El paisagiste

Un pintor de molt de talent fon enviat per l'emperador a una provincia lluntana i desconeguda, recent conquistada, en la missio de dur imatges pintades. El desig de l'emperador era coneixer aixina aquells llocs **remots**.

El pintor viajà molt, visità i observà detingudament tots els paisatges dels nous territoris, pero retornà a la capital sense una sola imatge, sense ni tan sols un **esbos**.

L'emperador se sorprengue pel fet i s'**enujà** molt.

Llavors el pintor demanà que li **habilitaren** un gran llenç de paret del palau. Sobre aquella paret representà tot el país que acabava de recorre. Quan el treball estigue acabat, l'emperador ana a visitar el gran fresc. El pintor, va-

reta en ma, li explicà tots els racons de la lluntana provincia: els poblats, les



PAISAGE CHINENC, ANONIM (ENTRE 1820 I 1880). MUSEU WALTERS, BALTIMORE, EE.UU.

montanyes, els rius, els boscs...

Quan la descripcio finalisà, el pintor s'acostà a una **senderola** que eixia del primer pla del fresc i pareixia perdre's en l'espai. Els ajudants tingueren la sensacio de que el cos del pintor s'adinsava en la **senda**, que avançava a poc a poc en el paisatge, que se fea mes menut i s'anava perdent a lo llunt. Pronte una **revolta** de la **senda** l'amagà als seus ulls. I a l'instant desaparegue tot el paisatge i quedà l'immens mur nuet...

Traduccio i adaptacio a la llengua valenciana d'un conte anonim chinenc tret de narrativabreve.com

| | | |
|--|---|--|
| GLOSSARI (paraula/ sinonims: definicio) Esbos/ bosqueig/ croquis/ esquema: Primera figura o disseny sense perfilar i no acabat que es fa d'una obra. Habilitar/ capacitar/ preparar: Abastir ad algu de lo necessari per a un viatge o similar. | Remot/ lluntà/ alluntat/ apartat/ retirat: Distant en el temps o l'espai. Revolta/ recolze/ tornall/ giragonsa: Desviacio a dreta o esquerra d'una llinea recta, camí o carretera. Senda/ camí/ ramal: Camí estret pel que nomes cap una persona o cavalleria. | S'enujà de enujar-se/ enfadar-se/ irritar-se/ cabrejar-se/ disgustar-se: Sentir enuig. Sentir una contrarietat o molestia. Senderola: Senda molt estreta. |
|--|---|--|

Solucio: 1.1. SALUT 2. GRILL 3. VIROLEC 4. MAIXQUERETA 5. GRIP 6. MANEGUETA 7. DIMONTRE 8. MANYÀ 9. SARPASSET 10. FRAU Verticals: 1. VEREMAR 2. ARREPUNYAR

I RECORDA... La nostra primera paraula es **veremar**. Una **verema** es la collita del raïm; tambe, el raïm que s'ha collit o està per a collir. La persona que participa en la verema es un **veremador**. Eix. *El meu cosi se n'ha anat a França a fer la verema.*
 La nostra segona paraula es **arrepunyar**. L'ccio i efecte d'arrepunyar es un **arrepuny**, **arrepunyament** o una **arrepunya**. Que arrepunya es **arrepunyador**. Eix. *Llançaren trossos de carn als lleons i els arrepunyaren.*